

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Досліджено зміст ресурсного потенціалу промисловості на регіональному рівні, здійснено аналіз проблемних аспектів використання ресурсів у виробничому процесі, а також запропоновано основні напрями розвитку ресурсного потенціалу промисловості як на регіональному, так і на державному рівнях.

Ключові слова: ресурсний потенціал, регіональна промислова політика, фактори виробництва, ресурсна інтеграція.

D. TEREKHOV

Khmelnitskiy National University

THE EFFECTIVE USE OF RESOURCE POTENTIAL OF INDUSTRY AT REGIONAL LEVEL

The main aim of research – to analyse the problem aspects and methods of the effective use of resource potential of industry at regional level.

On the basis of analysis of scientific approaches the definition and characteristics of resource potential are described, the analysis of essence and spheres of influence of industrial resources is executed.

The analysis of problem aspects of the use of resources in a productive process is executed, and also basic directions of development of industrial resource potential at both regional and state levels industry are offered.

Keywords: resource potential, regional industrial policy, factors of production, resource integration.

Постановка проблеми. Радикальні перетворення, які задіяли в останні роки практично всі галузі соціально-економічної сфери України, метою яких є підвищення ефективності функціонування даної сфери, у більшості випадків спираються на зміни на рівні окремих регіонів і галузей економіки. Найбільш істотне значення при цьому набувають перетворення у сфері промислового виробництва окремих регіонів, що відіграють ключову роль для соціально-економічного розвитку більшості регіонів.

Удосконалення промисловості регіонів має базуватися на ефективному використанні ресурсів, адже ресурсний фактор відіграє величезну роль як безпосередньо для процесу промислового виробництва, так і для процесів управління промисловим виробництвом та формування ефективної політики стимулювання розвитку промисловості на державному та регіональному рівнях.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. Дослідження з зазначеної проблематики проводилися як в Україні, так і за кордоном і знайшли відображення в роботах таких вчених, як М.К. Бандман, М.М. Баранський, Н.П. Кетова, Д.С. Львів, К.М. Мисько, М.М. Некрасов, П.Р. Онищенко, Ю.Г. Саушкін, В.Я. Феодорітова, Л.М. Чістов, О.М. Швецов, Д.В. Шопенко, Ю.В. Яковець, так само і закордонних вчених: У. Айзард, Ж. Будвіль, А. Вебер, П. Джеймс, В. Джонс, В. Лаунхардт, Дж. Мартін, Б. Олін, Ф. Перру, П. Потье, П. Самуельсон, Р. Хартсхорн, Т. Хегерstrand, С. Хекшер і ряду інших авторів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення факторів ефективності функціонування промислового виробництва на рівні окремих регіонів дозволяють зробити висновок про недостатню опрацьованість питань ефективності використання ресурсів промисловості регіону. Недостатня обґрунтованість питань ефективності використання ресурсного потенціалу промисловості регіону сприяє формуванню помилкових напрямків у розвитку промисловості окремих регіонів і країни в цілому, а отже до зниження ефективності їх функціонування. Таким чином, дане дослідження спрямоване на вивчення і розвиток основ ефективного використання ресурсного потенціалу промисловості регіону.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз проблемних аспектів і методів ефективного використання ресурсного потенціалу промисловості регіонів.

Основний матеріал. Ресурси залучені у процес виробництва стають товаром і перетворюються на фактори виробництва. Залучені у процес виробництва ресурси набувають нових властивостей. Якщо основні властивості ресурсів як таких виражаються у формі їх споживчих характеристик, то ресурси, залучені з процесу виробництва, перетворюються на товар і набувають характерні для товару властивості, що виражаються у формі мінової вартості. Ресурс у товарній формі перетворюється на чинник виробництва з властивою для факторів виробництва структурою і характеристиками. У свою чергу, фактор виробництва у вартісному вираженні виступають в якості капіталу, тобто він приносить додаткову вартість. У найбільш загальному вигляді структура капіталу може бути представлена у вигляді двох складових основного і оборотного капіталу.

Як вже зазначалося, ресурс визначається характерними йому можливостями, які в свою чергу характеризуються потенціалом ресурсу. Ресурсний потенціал промисловості регіону це той обсяг ресурсів регіону, який потенційно може бути залучений у процес промислового виробництва [1].

Аналіз ресурсного потенціалу промисловості регіону з точки зору його структурно-компонентного складу дозволяє зробити висновок про його багатокомпонентність і наявність складної структури, кожен елемент структури якого має якісно різнірідний характер та розвивається за своїми власними законами.

Змістовна інтерпретація структури ресурсного потенціалу промисловості регіону, її порівняльної динаміки у часі та просторі можлива у випадку дослідження складових її ресурсів за єдиними методологічними підходами, вироблення критеріїв та показників їх сумарної оцінки.

Основними закономірностями у використанні ресурсного потенціалу промисловості регіону є [2]:

- зростання ефективності використання ресурсів, що формує ресурсний потенціал промисловості регіону у процесі виробництва;

- зростання частки високоякісних ресурсів у структурі ресурсів промисловості регіону;
- зростання у структурі ресурсів частки таких видів ресурсів як інновації, інформація, знання.

У загальній кількості ресурсів, що використовуються у процесі промислового виробництва у регіоні виділяються як ресурси самого регіону, так і ресурси, що надходять у регіон ззовні. Зростання ефективності використання ресурсів у промисловості тягне за собою зростання попиту та відповідно цін на ресурси у регіоні. Зростання ж попиту на ресурси регіону в свою чергу сприяє більш повному їх залученню у процеси промислового виробництва.

Ефективність використання ресурсного потенціалу визначається як повнотою залучення ресурсів у процеси промислового виробництва, так і ефективністю технологічних процесів в яких дані ресурси використовуються. Відповідно, ефективність використання ресурсного потенціалу промисловості регіону формується на трьох послідовних етапах:

- формування ресурсного потенціалу, його структури та якісних характеристик складових елементів;
- залучення ресурсів в процес промислового виробництва (чим вище ступінь залучення, тим краще);
- використання ресурсів у процесі промислового виробництва.

Для кожного з наведених етапів характерні певні фактори, які визначають ефективність використання ресурсного потенціалу промисловості регіону. Такі фактори поділяються на дві категорії: зовнішні і внутрішні (по відношенню до промисловості регіону). До зовнішніх факторів слід відносити: а) ринки факторів виробництва, б) ринки збуту продукції; в) регіональну промислову політику; г) інфраструктуру. До внутрішніх факторів належать: а) існуючі технології та технологічне обладнання, б) кваліфікація трудового персоналу та менеджменту; в) інноваційна активність; г) якість сировини, що використовується.

Якщо аналізувати проблемні аспекти ефективного використання ресурсного потенціалу, то однією з найбільш поширених є збалансованість ресурсної бази промисловості регіону. Системний підхід до розвитку промисловості регіону визначає необхідність збалансованого розвитку всіх елементів системи промисловості регіону. Дефіцит одних видів ресурсів, навіть при надлишку інших, спричинить гальмування у розвитку окремих ланок у системі промислового комплексу регіону, а відповідно, гальмування розвитку всього комплексу в цілому.

Наступною проблемою є підвищення якісного складу ресурсів, що використовуються у процесі промислового виробництва, що тягне за собою підвищення ефективності використання виробничих ресурсів за рахунок зниження показників ресурсоемності та підвищення якості готової продукції. У якості бази виступають якісні характеристики використовуваних ресурсів. Якісні характеристики ресурсів відображають можливості підвищення ефективності їх використання у процесі промислового виробництва.

Однією з найбільш складних проблем методологічного характеру, де визначальною характеристикою є ефективність використання ресурсного потенціалу промисловості регіону, є якісна і кількісна оцінка цього потенціалу. Проблема полягає у складності, з методичної точки зору, оцінки величини потенціалу, як окремого виду ресурсу, так і ще в більшому ступені, комплексу ресурсів, що приймають пряму або опосередковану участь у процесі промислового виробництва. Визначення потенціалу окремо взятого ресурсу вже являє собою проблему з методичної точки зору, а тим більше при розрахунку якісно не однорідних між собою ресурсів та при визначенні інтегрованого показника.

Шляхи вирішення перерахованих проблем визначають основні напрями підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом промисловості регіонів України а, отже, і ефективності використання ресурсного потенціалу регіонів.

Виділяються такі основні напрямки ефективного використання ресурсного потенціалу промисловості регіону на основі інтеграційних процесів, представлені в таблиці 1 [3, 4, 5].

Таблиця 1

Основні напрями розвитку ресурсного потенціалу промисловості

Основні напрями	Особливості	Переваги
1	2	3
Синдикативність	Формування горизонтально інтегрованих промислових підприємств з єдиною системою постачання ключовими ресурсами або розподілу готової продукції	Єдина система постачання формує загальні вимоги до якості ресурсів, що поставляються в систему взаємопов'язаних підприємств. Єдина система збуту дозволяє формувати високі бар'єри для входу на регіональний ринок, що в свою чергу зменшує шанси появи на ринку недобросовісних виробників

